MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2004

Citazzjoni Numru. 174/2003

Noel Borg

vs

Sylvana Pace

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 20 ta’ Frar 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti ccelebraw zwieg bejniethom fl-1 t’Ottubru 1995 fis-Santwarju tal-Madonna tal-Herba, Birkirkara, kif jirrizulta mic-Certifikat taz-Zwieg relattiv, li kopja tieghu hi hawn annessa u esebita u mmarkata bhala Dok. “A”.

Illi l-kunsens ta’ l-attur kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-

drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghalih li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi *inoltre*, il-kunsens tal-konvenuta nkiseb ukoll b'qerq dwar kwalita' ta' l-attur illi setghet mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi ghalhekk iz-zwieg celebrat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi ghall-fini tad-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 ta' l-Att Dwar iz-Zwieg ta' l-1975.**

Illi l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-

1. Tiddikjara z-zwieg celebrat bejn il-partijiet nhar l-1 t'Ottubru 1995, null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet fuq premessi.

Bl-ispejjez.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 sa 17 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-attur fis-17 ta' Marzu 2003 fejn il-Qorti pprefiggietlu terminu ta' sittin (60) gurnata sabiex jipprezenta x-xhieda kollha tieghu producibbli bil-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur taghha.

Rat il-verbali tas-seduti tal-20 ta' Mejju 2003 fejn il-Qorti nnominat lil Dr. Kenneth Gulia bhala Assistent Gudizzjarju sabiex jiffissa seduta wahda ghall-provi kollha ta' l-attur, liema provi ma jkunux producibbli bil-procedura ta' l-affidavits, wara liema seduta l-provi attrici jigu dikjarati maghluqa; u tal-14 t'Ottubru 2003 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' ghoxrin (20) gurnata lill-konvenuta biex tipprezenta nota t'osservazzjonijiet bil-visto/notifika lid-difensur tal-kontro-parti li jkollu wkoll l-istess terminu ghal nota responsiva. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 ta' Mejju 2004.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' l-attur in segwitu tad-digriet moghti mill-Qorti fl-14 t'Ottubru 2003.

Rat li l-konvenuta minkejja li giet debitament notifikata bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh tal-kawza, baqghet ma pprezenta ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqghet kontumaci.

Rat li l-konvenuta wkoll ma pprezentat l-ebda nota ta' osservazzjonijiet, ghalkemm il-Qorti taghta din il-fakolta'.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur ppremetta illi b'din ic-cerimonja taz-zwieg effettivament ma nholoqx kuntratt validu ta' zwieg u dan peress li l-kunsens ta' wahda u/jew l-iehor mill-partijiet ghall-istess kuntratt kien vizzjat ghal diversi ragunijiet previsti mill-**artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, u precizament ghal dak li hemm indikat **fis-subincizi (c) u (d) tal-artikolu 19 (1) tal-istess Kap 255.**

Illi **l-artikolu 19 (1) (c) u (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1) *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(c)*"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga";*

(d) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali*

taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi l-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita' taz-zwieg *o meno* taht dawn l-artikoli separatament, u fl-ewwel lok, taht l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** li jghid illi zwieg ikun null *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga"*. Dina d-dispozizzjoni hi kwazi identika fil-formulazzjoni taghha ghall-**Canone 1098 tal-Kodici ta' Dritt Kanoniku** vigenti u hu evidenti li d-dispozizzjoni fil-ligi taghna giet ispirata mill-istudji preparatorji u mill-abbozzi tal-Kodici Kanoniku gja' ezistenti fl-1981, cjoe' qabel ma l-imsemmi Kodici gie effettivament promulgat. Kif din il-Qorti kellha okkazjoni li tikkummenta fis-sentenza taghha tal-4 ta' Novembru 1994 fil-kawza fl-ismijiet **"Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri"**, l-**artikolu 23 tal-Kap. 255** ma huwiex ta' ostakolu li ssir referenza ghad-dottrina u l-gurisprudenza kanonika bhala fonti ta', u ghajnuna ghall-interpretazzjoni tad-dispozizzjoni in ezami, u dan bhalma l-fatt li ligijiet ta' pajjizi ohra ma humiex parti mill-ligi ta' pajjizna ma hux ta' ostakolu li ssir referenza ghal dawk il-ligijiet u ghall-gurisprudenza ta' dawk il-pajjizi ghall-finijiet ta' nterpretazzjoni tal-ligi domestika.

Illi l-qerq ravvizat fid-dispozizzjoni tal-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap. 255** jincidi <u>direttament</u> fuq l-intellett ta' xi wahda mill-partijiet fiz-zwieg u <u>ndirettament</u> fuq il-volonta' tal-persuna ngannata. F'din id-dispozizzjoni, ghalhekk, dak li jintlaqat direttament mhux il-kunsens, izda l-intellett. Kif jispjega l-gurista ***Jose' Castano***:-

"Il dolo causa direttamente errore nell'intelletto del paziente, il quale <u>ex errore</u> consente. Con la particella ex vogliamo significare l'immediata causalita' dell' errore sul consenso. L'atto di consentire pero' e' atto entittivamente di volonta". ***(Il Sacremento del Matrimonio, Roma, 1992, p. 357)***. Dan il-qerq jista' jigi kemm minn wahda mill-partijiet fiz-zwieg kif ukoll minn terza persuna. *"In*

definittiva, quello che conta e che <u>il dolus abbia influsso nel consenso</u>, cioe' che il consenso matrimoniale provenga dall' errore doloso, senza il quale il consenso non sarebbe mai stato espresso" (<u>op</u>. <u>cit</u>. P. 358).

Illi biex tissussisti s-sitwazzjoni ravvizata fil-paragrafu in dizamina jridu jikkonkorru erba' affarijiet:-

i) il-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;

ii) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

iii) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra; u

iv) li din il-kwalita' tkun <u>tista</u>' mix-xorta taghha tfixkel <u>serjament</u> il-hajja mizzewga.

Illi l-attur isemmi wkoll l-**artikolu 19 (1) (d)** li jipprovdi li zwieg ikun null jekk *"vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg"*.

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' <u>*discretio judicii*</u> hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione

di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva…. La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli obligհi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" ***(Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o a dirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "……..se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole"* ***(Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

“The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring” **(*Viladrich, P.J.,* Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993)**, p. 686).

<u>(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta bla ebda dubju li l-attur, kif iddeskriva fuq kollox hu stess, kien iffissat fuqu nnifsu, f’persuntu u fuq l-affarijiet kollha tieghu, u dan fih innifsu ghalkemm mhux ta’ min jinkoraggih, (dejjem fl-umili opinjoni ta’ din il-Qorti), ma fih xejn hazin, izda fil-kuntest ta’ kif l-attur kien jittratta u jhares lejn il-konvenuta, specjalment fl-optika tal-kuncett taz-zwieg, din hija haga ohra. Fil-fatt dan ma jfisser xejn hlief li l-attur ma kellu l-ebda fiducja fl-attrici u ahseb u ara kemm seta’ jidhol ghall-impenn taz-zwieg ma’ din l-istess persuna, li jekk mhux bil-kliem izda bil-fatti kien dejjem ihares lejha bhala bniedma li ma hijiex fil-livell tieghu u qatt fuq l-istess *wavelength* ‘bhalu’.

Illi fil-fatt l-attur jammetti kollox dwar dan il-komportament tieghu u jirrakkonta kif il-hajja mizzewga mal-konvenuta kienet giet *resa* bhala wahda ta’ martirju ghall-istess konvenuta, li taghmel x’taghmel qatt ma kien sodisfacenti ghall-attur. Apparti minn dan fiz-zwieg l-attur naqas li juri l-minimu ta’ rispett lejn il-konvenuta, mhux biss bhala mara, izda wkoll bhala persuna, b’dan li ried kollox jikmanda hu, bil-konsegwenza li ddomina lill-konvenuta f’kollox. Kawza ta’ dan l-istess konvenuta sofriet kemm emozzjonalment u anke psikologikament, specjalment minhabba din l-attitudini ta’ fissazzjoni u egoistika ta’ l-attur.

Illi minn dan kollu jirrizulta bla ebda dubju lil din il-Qorti li fil-mument taz-zwieg, (sa anke hafna wara) l-attur ma

kellux id-diskrezzjoni ta' gudizzju sabiex jifhem il-kuncett taz-zwieg u l-elementi essenzjali ta' l-istess. Fuq kollox dan jinkludi n-nuqqas ta' rispett u mpenn lejn l-istess konvenuta, li dejjem kkonsidra bhala nferjuri ghalih, u mhux kompetenti ghal dawk li kienu l-fissazzjonijiet tieghu fuqu nnifsu u fuq dawk l-affarijiet li kienu jinteressawh. Fuq kollox kellu nuqqas ta' rispett totali lejn id-dinjita' tal-mara li bil-fatti dejjem ikkonsidra bhala nferjuri u ghalhekk servjenti ghalih. Kif qalet din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994) *"jekk din il-consortium vitae hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-consortium vitae tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."* Jinghad ukoll li din l-attitiduni ta' l-attur, apparti li ammessa minnu, hija wkoll ikkonfermat mix-xhieda tal-konvenuta in subizzjoni moghtija quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia datata 18 ta' Settembru 2003.

Illi ghalhekk it-talba attrici ghandha tigi milqugha a bazi tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** ghar-ragunijiet imputabbli unikament lill-attur.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenuta, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz, b'dan illi:-

1. Tiddikjara z-zwieg celebrat bejn il-partijiet nhar l-1 t'Ottubru 1995, null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet imputabbli unikament lill-attur a bazi tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez kollha kontra l-attur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------